

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Kulmonostortuza 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középütcza, Stein J. könyvkereskedése

Hirdetési ár: 5 hasábas garmond sorát 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délben.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Az erdélyi törvényes állapot visszahelyezéseéről.*

Alapokon fejtegette tisztelt barátom Mikó Mihály a „Pesti Napló”-ban Erdély törvényes állapotba visszahelyezése kérdéséről. Szabad legyen nekem az általa felhozott és teljesen osztott nézetehez a magánjogot illetőleg némelyeket hozzáadni.

Igaz van, hogy mikor az erdélyi képviselők Ujfaluai módosítványában megnyugodtak, ezt azért tették, mert a miniszterium iránt bizalommal viselkedtek, mert tudták azt s meg voltak abban nyugodva, hogy a miniszterium tagjai, kik elhárcoztak valának az alkotmány helyreállítása körüli küzdelmeknek, kik egyenként maguknak vallják az országgyűlés által többszöri feliratokban kifejezett elveket, egy fél restituitio integra restitutionat tekinteni nem főgnak; s a kezökbe adott hatalmat az erdélyi törvényhatóságok minél előbbi helyreállítására használandják.

Nem lesz elasticus a miniszteriumnak adandó teljhatalom arra nézve, hogy Erdélyben minél előbb a kormányzásban, közigazgatásban és igazságszolgáltatásban alkotmányos rendet állítsanak be, kezessék erről a miniszterium programja; ezt mondám én Zimmermann képviselő ur ellenvéleményére tett megjegyzéseimben a képviselőház márczius 8-diki ülésében.

Ily értelemben nyilatkoztak többi képviselőtársaim is.

Erdély 1848-tól fogva majdnem öt év alatt az osztrák kormány által törvényszékek és igazságszolgáltatás nélkül hagyatott; akkor reá erőszakoltatt az osztrák magánjog, bírói eljárás és törvényszéki szervezet.

A vandálok Róma meghódított tartományaihoz megdöntötték a római uralmat, de a római magánjogot meghagyták volt.

Az osztrák kormány igen jól tudta, hogy egy bizonyos irányu magánjoggal, még a közjogi kapcsolatok és eszméket is el lehet törölni, s újabbakkal felcserélni. Ha magánjogi institúciókkal megdöntheti a hatalom a tényezőket, melyek terveinek főakadályai; ha a családok nagyobb részénél sikerül létrehozni viszonyokat, szerződési, örökösödési, más vagyoni s ipari érdekeket, melyeket veszély fenyegetne azon esetben, ha a közjogi hatalom változnék: akkor az ily ellenhatalom erős alapját tette le fennmaradásának, s ha időközben meg is ingattatnék, ismétli helyreállításának.

1861-ben egy kis alkotmányosítást engedtek átjatszódnunk Erdélyben; fontos ez azon közvélemény tekintetében, mely akkor Erdélyben a magánjogra nézve nyilvánult.

A megyék és székely törvényhatóságok mindenike éppen azon bizottmányi gyűléseikben, melyekben a magyarországi uniót törvényesen fenállónak nyilatkoztatták, egyszersmind az osztrák magánjog megszüntetését is elhatározták. Az erdélyi királyi tábla, mely néhány még az 1848 előtti időkből élő romjainak visszahívása s újabbakkal kinevezésével visszaállított, működésének kezdetével holnapokon keresztül ezen elvet vallotta.

A megyékben és székely törvényhatóságokban a hazai magánjog elvének visszaállítása körül csak két al-színezet volt. Elvi különbség a kettő közt semmi; egyik se akarta az osztrák magánjogot fentartani, miután az 1791-ki 8-dik t. czikk, mely a végrehajtó hatalmat megköti, hogy patensekkel ne igazgathasson, a törvényszékeknek is megtiltotta, hogy ily patensek által behozott törvények szerint ítélessenek.

Egyik al-színezet volt, mely az erdélyi 1848 előtti régi anyagi törvényeket és törvénykezést maga régi teljes alakjában visszaállítandónak vélte; de egy főkormányzói bizottmány csakugyan szük-

* A „Pester Lloyd” folyó április 14-iki 50-dik sz. alatti cikkében az erdélyi igazságszolgáltatásról egy oly kivonatot közölt, mely véleményemet ha nem badarnak, legálabb érthetetlennek tűntet fel. Majdnem — mint állítja — egy órárt tartott beszédemből annak oly indoklását sorolja elő, mely ha csak abból állott volna, igen ridegen bizonyította volna, be igazságot.

Erdélyben ismerik e tárgy körül véleményemet már 16 év óta. Én az osztrák magánjogot Erdélybe behozataltat már azon időben alkotmányellenesnek és veszélyesnek hittem.

Felháza érzem magam ezen közleményemmel, számolni véleményemről. Ugyanazért sietnem kellett azon cikksorozatot, melyet a pesti egyik napi, közönlő közlekedésről meghozand, most egyszerre közzé tenni. Ez magában foglalja érveimet, és a II-dik pont alatt „a megyék közt éppen azon vélemény, melyet írásban mind az igazság, mind a közlekedési ügyi miniszter úr nagyméltóságának benyújtottam

segesnek tartott több módosító intézkedéseket, s e felett addig tanácskoztak, míg minden összeomlott.

A másik al-színezet volt, mely azon változtatásokat, mik Magyarországon a hazai magánjog visszaállítása körül az ősiség eltörlése és az átalakult viszonyoknál fogva 1861-ben a kormány által összehívott értekezleten teremtettek, az országgyűlés által megvizsgáltattak és a magyarországi törvényhatóságokban, életbeléptek, Erdélyre nézve is alkalmazhatóknak vélte, mert Erdély megyei és székei magánjogának elvei ugyanazok, melyek Magyarországon. A megyei bizottmányok tehát ezen magyarországi változtatások szerint megindították az igazságszolgáltatást, mely számos törvényhatóságban azonnal folyamatba tetették. Ezen elv szerint járt el az erdélyi királyi tábla is.

Mikor a királyi főkormányzói bizottmány többsége is végre ezen utóbbi nézethez járult, és felterjesztést tett: Schmerling hatalma már tetőpontjához ért, gróf Nádasdy erdélyi kanczellár lett. Schmerling, ki már 1850-dik év végéig, mint akkori igazságügyminiszter, mind Magyarország, mind Erdélyre nézve megkezdte értekezleteit, s intézkedéseit azon elv alapján, hogy magánjogi egyöntetiségnél fogva is beolvaszsa ezeket az egy Ausztriába: eszebb ember volt, mintsem az ne látta volna, hogy ha Erdélyt fel akarja használni ostrombástya gyanánt Magyarország ellen, magánjogilag Magyarországhoz hasonlítását meg nem engedheti.

Magyarországon a hazai magánjog meghagyatott, de Erdélyben ily közvélemény dacára betiltatott; az osztrák anyagi és alaki törvények, és osztrák bírói szervezet ismét visszaállítottatni rendeltettek.

Tömegesen lemondottak ekkor Erdély minden megyei és székei földi törvényszékei hivatalaikról. A királyi tábla (csupán nevének meghagyásával) osztrák Ober-Landes-Gerichtté átalakítottat, régi tagjai, kik az alkotmány szabta hazai törvényeket vallottak, elcsapattak; egy erdélyi legfelsőbb törvényszék állítottatott fel Bécsben, és az osztrák bírói szervezetnél fogva az állandó bíróság elvének ellenére ismét az elnökök hatalmába adatott, hogy a pert azon két, vagy négy, vagy hat sat. taggal ítélessék meg, kiket azon bíróság személyzetének összegéből tetszik azon ülésre maguk mellé felvenni.

A külföldieket vissza nem hozták ugyan az osztrák erdélyi bíróságokhoz, de Erdélyben nem igen lehet az osztrák törvénytudó bírákat találni; a szebeni Rechtsakademiából, utóbb a kolozsvári s máshonnan kijött ifjakat, kik az osztrák bírói vizsgákat pár évi irnokság után tetették, vették be megyéinkbe, kik fejünk, jószágaink felett ítélenek, mikép parancsolták a jogot; nem válogattak, tartozik-e azon megyéhez, van-e ott birtoka vagy nincs, tették tetszés szerint bárhova. Azóta numerus van elég; igazságszolgáltatás vajmi kevés, vagy ha van, sokszor jobb volna, ha nem lenne.

Ez jelenlegi állása a magánjognak Erdélyben röviden. Ivetek lehetne róla írni, de a sátrya annál keserűbb lenne, minél többet és bűbűben írnek.

Ha most a miniszterium Erdélyben a hazai anyagi jogot helyre nem állítaná, azon változtatásokkal, miket az ősiség eltörlése és az 1848-diki institúciók igényelnek; ha minket Erdélyben tovább is az osztrák anyagi jog és bírói szerkezet alatt hagyna: Erdélyben a megyék helyreállítása, a bíróságoknak a közbizalom férfaival restaurációk következtében betöltése lehetetlen. A mostani osztrák bírákat is, kiktől (tisztelőt a kivételeknek) óhajtanak törvényhatóságink megmenekedni, alig volt képes elékarni a mult kormány, nemhogy egy más contingens lenne, mely a bizalmat bírná, s mint osztrák ítélő bíróság megválasztható lenne.

Akkor Erdély, uniójának dacára magánjogi institúcióinál fogva osztrák provincziának maradna, teljes torz alakjával ily amphibiális állásnak; egyszersmind egy szent-gellérhegyi cidatella Magyarország keletén, honnét, mint már ily elkülönítésnél fogva is az anyatümegetől könnyen elszakasztható, bombáit azon reactio, mely most megdöntött, Magyarország felé ismét irányozhatja.

II.

Mint mindenki tudja, a magánjognak három része van: anyagi, alaki és bírói szervezet.

Az anyagi jog legfontosabb, ez szabályozza a sajátot, az örökösödési, szerződési s más oly jogokat, melyekben a családok vagyoni állása nyugszik.

A saját nem az államé, nem az államhatalom adja a családoknak, ideiglenesen, hogy mikor tesszik, el is vehesse; az a családoké, melyet az államnak védeni kötelessége.

A saját iránti jogfogalmak századok folytán alakultak és az államhatalomnak ezeket nem osz-

szertantani, hanem biztosítani, s ha nagy okok másokká fejlesztik ki, formulázni kötelessége.

Az osztrák magánjogot Erdélyben semmi nem fejlesztette ki; az reánk erőszakoltatott. E 13 év alatt is (mert 1848 után 5 évig minden törvény és igazságszolgáltatás nélkül volt Erdély) annyira nem vált szívveréssé, hogy ma is mindenki szerződésekké, végrendeletekké, más elcsúsztható tényekkel arra törekedik, hogy miként játszassa ki az osztrák örökösödési rendet, a zálogot megtiltó szabályt s még más hasonlót.

Az unióról szóló 1847/8-i magyarországi VII. t. czikk 5-dik §-a azt mondja: „Magyarban Erdély mindazon külön törvényeit és szabályait, melyek a mellett, hogy a teljes egyesülést nem akadályozzák, a nemzeti szabadságnak és jogegyenlőségnek kedvezők, elfogadni és fenntartani kész.”

Az erdélyi 1848-ki első t. czikk azt mondja: „Erdélyben a közigazgatás és igazságszolgáltatás folyama — a közös hongyülés általi elrendezésig jelen helyzetében marad.”

A törvény, legyen akár köz-, akár magánjogi, egyiránt szent és megtartandó, míg alkotmányos uton el nem töröltetik. Olvassa meg bárki az 1861-ki és 1866-ki országgyűlési feliratokat.

A magyarországi fennebbi törvény sem tett különbséget Erdély köz- vagy magánjogi törvényei biztosításában. Nem hiszem, hogy bárki azt állítaná, hogy a teljes egyesülést az fogja előmozdítani, ha Erdély osztrák törvény alatt hagyatik, Magyarország pedig hazai törvény alatt áll.

Az erdélyi fennebbi törvény szerint biztosított folyama és helyzete az 1848-ki igazságszolgáltatásnak nem állhat azon megszakasztás további folytatásában, melyet az osztrák patensek tettek.

Nem tudom, hogy bármi felsőbb politikai ok volna, mely azt kívánná, hogy Erdélyben az osztrák törvények fennmaradassanak. Ez Erdélynek csupán keblű kérdése.

Egy új anyagi magánjogi codex terve még eddigelé egész Magyarországon senkinél, se kormánytól, se magánosnál nincs készen, a mely a törvényhozás elibe terjesztethetnék és keresztülvitethetnék mostanság.

Legalább két vagy három esztendő kell, míg az új polgári törvénykönyv a törvényhozás minden retortáin átmenve, létre jő. És ez is csak úgy, ha sem háború, sem finansialis, vagy időt emésztő közjogi bajok a tanácskozás csendes folyamatát meg nem zavarják, és ha a törvényhozás a rendszeres codificálás elvét, nem pedig egyes magánjogi tárgyaknak per excerpta kijavítását fogja magáévá tenni.

Csupán az alakijog, vagy is a törvénykezés kijavítása körül folyunk most Magyarországot illetőleg az előleges tanácskozások, és remélhető, hogy ezt még a nyáron a törvényhozás megteszi. De az új anyagi jogot nem.

Lehet azt is remélni, hogy a büntető törvényre nézve az 1843-diki magyarországi országos választmányának oly alapos és helyes javaslata szerint mielőbb törvény fog keletkezni.

Eltöröltetett az ősiség; a jogegyenlőség elve törvény. De ezeknél fogva csak is oly pótlások kellenek az erdélyi anyagi magánjogra nézve, minők Magyarországon 1861-ben a hazai törvények helyreállításakor és az osztrák törvények megszüntetésekor rövid három levélre menő 23. paragrafusokban tetették. Nem pedig az alkotmányellenesen reánk erőszakolt, jogfogalmakkal ellenkező, miniket évről évre mindinkább elszegényítő és demoralizáló, és Erdélyben a közbizalom emberei által oly kevésbé tudott osztrák törvény.

Senkitől nem hallottam Magyarországon, hogy az anyagi osztrák jogot óhajtaná vissza a hazai helyett. Hallottam hibáztatni a jelen alaki jogot, vagy is a törvénykezést. Ez majdnem olyan, mint az osztrák, s ennél nem is rosszabb. Figyelemmel átolvastam ismét a végrehajtáskor a záloglás, becselés, árverés és igénykereseti esetekben engedett folyamosokról szabályokat, melyek leginkább gáncsolatnak: éppen azokat engedi meg az osztrák perrendtartás is.

Az anyagi jog a főfontosságú; mert a jelen fogalmak visszahatást a magánjogi intézkedéseknek semmit meg nem engednek. Ki birtokát elvesztette eddig, és elveszti addig, míg legalább két három év múlva új codex lesz; ki a magyar jogfogalmak szerint ötlet illető igaz örökségtől elesik; ki kénytelen birtokát potom áron elvesztetgetni, vagy elvesztetgetetni nézni, és zálogba se adhatja, mert mindezeknek az osztrák törvényeknél fogva így kell lenni: annak soha többé semmi új codex vissza nem fogja adni.

Fontos Erdélyben az urbírság körüli perek

nek már valaha bevégezése. Az urbíri patens Magyarországon 1861-ben további szabályul fenntartatott, Erdélyben is meg kell azon nyugodni. De siettetni kell ezen a késedelemmel mindig rosszabbá váló dolog bevezetését, a nélkül, hogy bármi új törvényhozás tétetnék, s ezért a dolog függőbe jőne.

Véleményem tehát a következő, melyet tiszteletteljes bizalommal kérek a miniszterium által figyelembe vétetni:

„Erdély magánjogát illetőleg:

1) A miniszterium vezérelni tüzte ki Erdélyben a hazai törvények helyreállítását, a lehetőségig rendre enyésztetve el a magánjogi különbségeket Magyarország és Erdély közt. Ugyanazért

2) Az anyagi jogot illetőleg nem az osztrák polgári törvénykönyv meghagyása legyen az alap, melyet némileg módosítgasson; hanem a hazai anyagi jog léptetessék életbe addig is, míg az alkotmányos törvényhozás, egy ezen országgyűléstől bizonyosan elhaladandó codificatióknak rendszeres műltét befejezhetné. De az anyagi magánjogra nézve az ősiség eltörlése és az 1848-ban kimondott jogegyenlőség alapján tegyen oly pótlásokat, a minők Magyarországon 1861-ben annak helyreállításakor s az osztrák törvények megszüntetésekor tettek.

3) Az alaki jogra, vagy is a törvénykezésre nézve semmi fontos okot nem tudok, a mi a miniszteriumot a mostani erdélyi osztrák perrendtartás helyett a magyarországinak Erdélyre kiterjesztésében akadályozná. Ha azonban még most rögtön ezt a miniszterium nem tenné azon okból, mert még ezen országgyűlésen Magyarországra nézve is a mostani hiányos perrendtartás közelebről kiigazítatik: addig is, míg ez akkor kiigazítva, azonnal Erdélyben is életbe lépjen, még most tegyen az osztrák perrendtartás némi igen kártekonny szabályait megszüntető intézkedéseket; minők például:

a) A végrehajtáskorl azon szabály eltörlése, hogy kis összegért nem csupán azt felérő vagyon, hanem egész tömeg elárvereztessék.

b) Az osztályokra nézve a választott bírósági eljárás életbeléptetése az 1840-ki 13-dik törvény-cikk szerint.

c) A megyei kerületek és járáskor tisztviselői, egy a helységi eljárók számára némely kisebb ügyekben engedendő bíráskodásra a sommás eljárás meghatározása.

d) Barázda jártatási ügyekben a régi erdélyi gyakorlat helyreállítása stb.

4) A mostani bírói szervezet alkotmányos elvek szerint átídomítandó. Ugyanazért

a) A legfelsőbb erdélyi törvényszék, mint a hétszemélyes tábla egyik osztálya, mielőbb Pestre felhozandó, és újra szervezendő.

b) A királyi tábla alkotmányos állásába visszahelyezendő, de külön polgári, bünrádi, urbíri osztályokkal, és mindenik osztályra nézve tisztán kijelelt ítélőbírákkal, kikre nézve nem a maximum (mert ha akadályozva nincs, mindenik oda tartozó bíró bíráskodási joggal bírjon), hanem csak a minimum legyen megszabva.

c) A megyékben csak generalis, a székelek-nél derékszek legyen; ismét nem a maximum, hanem a minimum szerint korlátozva.

Általában az elnökök mostani joga, magok mellé a bíróság személyzetéből ítélőhatóakra azokat venni fel, a kiket tetszik, szüntetessék meg.

d) A városi tanácsokra, mint törvényszékekre nézve, ugyanez értendő.

d) Bizonyos külön-külön meghatározandó nem nagy összegekre, egy a mezei rendőrséget illető kihágásokra és kártérítésekre nézve a megyék s székei székek kerületi és járási hivatalnokai, egy 12 frtig a községi elöljáróságok sommás bíráskodási hatósága állíttassék vissza.

5) Urbéri ügyekre nézve az erdélyi 1848-iki 4-dik törvényezik értelmében egy főbíró, mint a királyi tábla egyik külön osztálya, és szükséges számú albírók állítandók a miniszterium által; legfelsőbb törvényszékül a hétszemélyes tábla erdélyi osztálya szolgálván.

a) A saját (urbéri) vagy majorság természetét, megváltás, visszabocsátás) feletti urbéri perek mielőbbi elintézése végett az al-urbéri bíróságok ambulans judicium gyanánt a helyszínén és kinyomozólag járjanak el.

Ezek bevégezésével az urbíri patens elvei szerint a lehetőségig kell sietni.

b) A legelő-elkülönítés és erdőszabályozásra nézve az urbíri patens azon rendelete, hogy hivatalból keresztülviendő, életbeléptetessék.

c) Tagosításokra nézve az 1846-diki erdélyi törvényvel ellenkező 2/3 feltétel eltörlendő, s erre nézve azon törvény rendletele megtartandó.

6) Bűnvádi perekben se látok semmi akadályt arra nézve, hogy az 1861-ki magyarországi elvét kövesse a miniszterium, s a hazai törvények és szokás elveit helyreállítsa. De ha ezt most rögtön nem tenné azért, mert az 1843-ki országos bizottsági munkálatnak törvénynyé válását még ezen országgyűlésen reméli, addig is az osztrák inquisitorius eljárás, az államügyeseknek a bírásokban részvéte, és a vizsgáló egyesbírók a személyes szabadság feletti rendelkezése eltörölendő, s e jog a törvényszékek adandó.

III.

Azt mondhatná az ellenvélemény: „az osztrák törvény csak provisorie hagyandó meg Erdélyben, új provisoriummal nem kell feleselni, míg a codificatio végleges egyöntetlenséget nem csinál.”

Gr. Nádasdy is azt mondotta volt, hogy csak provisorie állanak Erdélyben az osztrák törvények.

Az 1791-ki provisionális erdélyi törvényeket is provisorie léptették életbe, és állottak 1848-ig.

Igaz, hogy a hazai anyagi törvények helyreállításával az általam, az előző szám alatt kimondott, a magyarhoz hasonló pótlások mellett is, a szász terület és a megyék s székelyszékek területe közt különböző magánjog marad fenn; mert a szász magánjog német eredetű, elveiben hasonló az osztrákkal; a megyék s székelyszékek anyagi magánjoga majdnem egészen az, a mi Magyarországnak.

De jobb-e, ha csak a szászoktól különbözik Magyarországtól? vagy ha egész Erdély területe a szászokkal együtt osztráknak marad magánjogilag, s különbözik Magyarországtól?

Jó-e, ha a kinek Magyarországon s Erdélyben is jósága vagy örökösödési joga van, Csucsán innen (így nevezem, mert Feketető a Királyhágón tul van, mégis Magyarországhoz tartozott), tehát Csucsán innen ramalis successio szerint örököl, Csucsán tul osztrákosan?

Jó-e, ha Csucsán tul a családtagtól leányára átruházott és erről s az unokákról egyenes magzszakadás esetében a vőre szállott örökséget, maradék nélküli halálával, a vőnek testvérei osztják el, és nézni kénytelen a még élő családtagja is sajátjának merőben idegenek általi bírástát, mert osztrák törvény van; Csucsán innen visszaszáll az unokáról a családtagjára, mert magyar örökösödés van?

Jó-e, ha Csucsán innen mindjárt Feketetőn a pénzre szorult ember zálogos szerződés mellett adhatja el pár földét, Csucsán s azon tul pedig csak örökösön, habár, mint néhol tavaly tavaszon a szükségben levőkkel tették, 12, 16 és 20 frton is alig fizették a legjobb földnek holdját.

Jó-e, hogy Csucsán innen az özvegy a férj vagyonából a magyar jog szerint, mely egyezik az erdélyivel, ellátatva özvegyi tartással, ez róla az igaz örökösökre visszaszáll; Csucsán tul pedig a férjnek vagyonából örököl.

Jó-e, hogy Csucsán innen az adóstól a magyarországi ideiglenes szabályok 115-dik, 116-dik, 122-ik és 126-ik §§-nak korlátai közt csak annyi foglaltatik le, a mennyi a kielégítésre szükséges; Csucsán tul pedig Erdélyben, a legénységényebb részében Magyarországnak, egész tömeg, néha minden birtoka elárvereztetik egy kis összegért.

Jó-e, hogy Csucsán innen az örökösök megosztják magát a jóságot az 1840-ki 13-ik magyarországi törvényezikk szerint választott bíróság által; Csucsán tul az osztrák törvények értelmében az örökség elárvereztetik.

Jó-e, hogy ha lovamat ellopják, s Feketetőn, vagy idebb kapom meg a tolvajnál, ki valamelyik falusbíróval vásárczédulát íratott: letartóztatatom és elcsikvés utján visszakapom; Csucsán pedig s azon tul Erdélyben ha letartóztatatom, engem visznek tömlöczbe, mert ez öffentliche Gewaltthätigkeit; ha csak úgy nem csinálók, mint a szucsáki ember, ki Zsibothon megkapott lovait a tolvajtól vissza-lopta inkább, mintsem pereljen az osztrák törvény szerint; vagy lesznek kénytelen nézni, mint a diós-szentmártoni izraelita volt árendes Fogarásban, hogy a töle ellopott lovakkal más mily kényelmesen kocsikázik.

Jó-e, hogy Erdélyben az évenként oly sok százakra menő barázdarontások feletti perek mindeike, minthogy az osztrák törvény szerint csak birtokháborítási perrel orvosolható, 40 frttól 100 frtig felkerül, habár a per tárgya pár rövid barázdás s többnyire alig ér pár forintot. Erdélyben mig törvényeink állottak, ez oly egyszerű és költségtelen eljárással történt meg.

Jó-e, hogy Csucsán innen a botrányos Vergleichs-Verfahrennek nincs semmi nyoma; nincs egész Ausztriában is, mert ott is eltöröltették; Erdélyben fenn áll, mert se magyarországi, se erdélyi, se új ausztriai törvény nem áll, hanem áll az, mi 1861 előtt reá erőszakoltatt.

Jó-e, hogy éppen így van ez a sajtótörvény tekintetében is?

Jó-e, hogy mikor igen helyesen Magyarországon azon pietás, mely a hazai magánjogra nézve is a magyarok kebelében él, fenn van tartva: Erdélyben ez kiirtatik, mert az osztrák törvények iránt ott pietás soha meghonosulni nem fog; megdöntetik a törvények tekintélye, és mindenki annak kijátszására szoktatatik.

Egyöntettség, és bár a legágabb értelemben unio-e ez?

És hozhatja-e ennek mind anyagi, mind szellemi rosz oldalait helyre a több évek utáni codificatio?

Azt mondhatnák: „a provisorium helyett csak definitivumot lehet tenni.” Bocssánsak meg, a világon minden provisorium, még saját életünk is. És van-e törvény, mely definitivum lenne a szó valódi értelmében? hiszen hány codexi rendelkezés változik időnkint az alkotmányos törvényhozások mezején! S ha csakugyan rosz a codificatioig a provisorium, mi roszabb: a hazai törvények helyreállításának provisorium-e, vagy az osztrák provisorium? Az elv, hogy a hazai törvénynek állani kell, mig új törvény meg nem változtatta, nem provisorium, hanem alkotmányos örök igazság, mely szerint az osztrák törvény mint provisorium sem állhat.

Azt mondhatnák: „az osztrák törvények elleni gyűlölet Erdélyben főként azért van, mert rosz személyzet kezelte, és az le lesz győzve a felelős miniszterium által.” Én ugy ismerem Erdélyt, hogy fiaimk keblében mélyebb gyökeret vert az alkotmányosság elve, mintsem azt egyes hivatali személyek qualificatioja szabályozhatná.

Nincs személyzet, mely ha az osztrák törvények anyagi, alakai és bűnvádi szabályait pontosan megtartja, magát gyűlöletessé ne tegye; mert azok öröklött jogfogalmainkkal és alkotmányos érzelmünkkel ellenkeznek.

A mely személyzet pedig úgy kezelné, hogy ezeket megóvjá, az tulajdonképpen csak kijátszodná szabályait. És ez egy oly chaos, melyben már nem a törvény, hanem bírói tetszés és tetszeni vágyás a vezérirány, melyben senki magánjogi tetteiben nem képes biztos irányt venni.

Azt mondhatnák: „1861-ben a hazai törvények helyreállítása zavart idézett elő.” Szabad legyen tényekről beszélnem, miket magam tudok. Küküllőmegye 1861-ben egyike volt azon törvényhatóságoknak, melyek a hazai törvényeket a Magyarországon tett pótlásokkal helyreállították, és azon néhány hónap alatt, mig ez megengedett, oly rendben volt ott az igazságszolgáltatás, hogy Marosszékről s máshonnan, hol a régi teljes alakot, a citatio, certificatio, mandatumok, brachium stb. szerinti eljárást vették fel, a hitelezők igyekeztek átadni igényeiket oly birtokokra, melyek Küküllőmegyében fektettek.

Hasonlíthatlanul jobb rendben volt 1861-ben Küküllőmegyében az igazságszolgáltatás, mint most.

De lehet-e egész rendet várni ott, hol a kormány ellenkezőt parancsol, a törvényhez ragaszkodó megyei bizottmány küzd az azon törvény ellen törvő kormányval; a bíró és peres fél nem tudja, hogy a törvényt, melyre épített, a kormány mely órában dönti meg; és teszi semmivé minden tettét, minden eljárását és ítéletét?

Ily állást lehet-e felhozni erősegtül a hazai törvényeknek alkotmányos kormány alatti helyreállítása ellen?

Azt mondhatnák: „az osztrák törvény oly gyűlöletes, hogy a miniszterium annak fentartását nyíltan nem mondja ki; de még se állítsa helyre, mint Magyarországon, a hazai törvényeket.”

Et quid tunc? Meg fognak indulni a megyei törvényszékek, melyeket a megyék megválasztanak, hisszük, alkotmányos érzésükből; keletkezik az első ítélet, például egy zálogos szerződés, vagy azután kinyílt örökösödés, vagy egy lopott ló felett, melyről a tolvajnak egy falusbíró vásárczédulát adott. Ítélnék a hazai törvények szerint? felebb megy; hisszük, azok bíráit is a kormány megválasztja; itélni fognak ezek is vagy az osztrák §§-ok ellen, vagy azok szerint, és ekkor megsemmisítik az ítéletet, meg talán az egész eljárást? vagy pedig egyik se fogja tudni, minő törvény szerint járjon el, se felek, se bíró?

Ily zűrzavar soká fenn nem maradhat. A dollog maga tisztába fogja magát kitüntetni csakhamar; vagy a hazai törvények helyreállításának, vagy az osztrák törvények fentartásának elve ki kell hogy tűnjék.

Azt mondhatnák: „némi alakí módosításokat csakugyan tegyen a miniszterium, minők például: a) a sommás szóbeli eljárás, b) mezei rendőrség, c) teleklönyv behozatala, d) ügyvédek rendezése, e) mostani megszorított szám megszüntetése, f) barázda keresetek körüli eljárás, g) tagosítás behozatala a kisebb közbirtokosságok közt is, h) erdő törvény, h) az osztrák váltótörvény azon szabályának eltörlése, hogy mind személyt letartóztatni, mind birtokára a végrehajtást vinni lehet. Sőt némelyek talán beleegyezhetnének az osztrák örökösödési törvénynek a magyarországi szerinti módosításába is.”

Ez mind igen jó, és minél több, annál inkább tanúsítja, hogy mily kevéssé hangzik össze Erdély érdekeivel az osztrák törvény.

De hát a többivel mi lesz?

Ha minden változik a hazai törvény elvei szerint: akkor az osztrák törvénykönyvnek csak czimlapja és utolsó tiszta lapja marad meg, s mi fenyegető veszély kívánja azon alkotmányos elv feláldozását, hogy hazai törvényeinket tartsák meg a bírák, kik a királyi táblán most is mindnyájan azon hitet tették és teszik le, hogy a hazai törvények szerint fognak ítélni.

Ha nem változik meg minden, mi összehittük a hazai törvényekkel: miért keljen felvenni alapul az osztrák törvényt, melyet mindenki gyűlöl, és miért nem inkább a szükséges pótlásokat, úgy, mint Magyarországon 1861-ben, megtenni a hazai törvényeken.

Azt mondhatnák, hogy Erdélyben a hazai törvényeket már elfelejtették, hogy nem tudják annyian, hogy a törvényszékeket ilyekkel ki lehetne állítani. Ámbár jól tudom, hogy például Küküllőmegyében 1861-ben a törvényszékhez alkalmazott román ítélbírák is igen jól tudták a hazai törvények szerint a pereket kezelni és elítélni; ám legyen általam megengedve, hogy a románok közül talán kevesebben vagy kevesebbé tudják a hazai törvényeket; minden esetre közülük kevés van más, hivatalra való, mint a kik jelenleg abban vannak. Nem kétkem, hogy valamint a kormány, úgy az erdélyi megyék is a testvériség elvét most is híven fogják követni, s a románokból illő szám fog a törvényszékekhez is alkalmaztatni és megválasztani.

Ezen románokra, kik az osztrák jogot talán jobban tudják, nagy szükség van, ha a hazai törvények visszaállítása előtti tényen, szerződésen, végrendeleten, az előtt megnyílt örökösödésen stb. alapul, azon osztrák törvények szerint kell megítélni.

De a közbizodalmat bíró magyar és székely egyének, kik a hazai törvényeket tudják, nem tudják ugy az osztrákot; több aligha tudja, mint a ki jelenleg hivatalban van, vagy ügyvéd.

Minden erdélyi megyében és székelyszékben a törvényszék tagja a) a főispán (székelyeknél főkirálybíró), ki elnököl; b) a főbírák (székelyeknél alkirálybírák), kik egyszersmind a főispán akadályoztatása esetében elnökölnek; ez van meggyünkint kettő vagy három; c) a derékszék tizenkét ülnöke; d) egy főjegyző és két vagy három aljegyző; e) a megyékben a bűnvádi felperességet viszik az alispánok, székelyeknél az alkirálybírák. E szerint ítélobírással kapcsolatban levő, megyei választás alá eső állomás van egy megyében legalább tizenkilenc. Hogy mindenik erdélyi megyében odavaló birtokos embert, (a birtokost senki ne érte csupán a nemesekre) candidálhasson a főispán bár háromszor tizenkilencet olyant, kik az osztrák törvényekből a Richter-Amts-prüfungot kiállották, vagy kiállhassák, és így azok szerinti bírói hivatalra alkalmasak lehetnek: ez lehetetlen, mert nincs.

Pedig Magyarországra nézve is a köztörvényhatóságok visszaállításáról szóló országgyűlési határozat így szól: „3-szor a főispán alkalmatos egyéneket, különösen pedig a bírói hivatalokra jogtudományban jártasokat jelöljen ki.”

Hazai törvényeket tudó akár hány van, régi és fiatalok is; hiszen azokat a jogászoknak 1848 után is tanulni kellett, magyarnak szintugy mint románoknak.

Senkinek Erdélyben az osztrák törvény hasznát nem hajtott, csak az ottani ügyvédeknek. Ezeknek bármí más törvény aligha fog annyit hajtani. Ha talán közülük lehetnek védője, nem csodálnám.

A váltó- és csödtörvényről csak annyit jegyez meg röviden, hogy ohajtom, azokra nézve is követhessék a magyarországi.

Véleményemet a II-ik szám alatt szabatosan formuláztam, szilárd és régi meggyőződésém az. A miniszteriumtól pedig, mely az alkotmányos kormányzást vezérelvül tűzte ki, de mint parlamentaris kormány a többséget is respectálja, tisztelettel és teljes bizalommal csak azt kérem, függeszsze fel e tárgy feletti határozatát, mig a minél sietőbben Erdélybe leküldendő királyi biztos az ottani körülményekről és közvéleményről felvilágosítja. És akkor történjék az, a mi alkotmányos, mert ez az igazság; egyszersmind a mi az oly sokat hányatott és szenvedett Erdélyt leginkább boldogítja.

Pest, ápril, 1867.

Gál János,
országgyűlési képviselő

Üdvözlő felirat

a magyar kir. miniszteriumhoz.

Az erdélyi helvét hitű egyházi főtanácsról.

Nagyméltóságú magyar kir. független felelős miniszterium! Azon szenvedések után, melyekkel a lefolyt 17 év alatt a sors annyiszor megpróbált szegény hazánkat újabbán sújtá, anyaszentegyházunk minden tagjánál örökre tünepeltté vált a nap, melyen az isteni gondviselés megszünteté a szenvedéseket, és új életet ada hazánknak.

Öseinktől öröklött kegyeletes halálával telt szívtünk ö Felseje a király iránt, ki atyai szívéhez emelve hű fiait, visszaadta hazánk ös alkotmányát s örüll független felelős miniszteriumot állított.

Midőn egyházi főtanácsunk anyaszentegyházunk e halálját tolmácsolja, a kegyelet legőszintébb érzésével üdvözlí a nagyméltóságú miniszteriumot, mint az alkotmány örét, hazánk alkotmányos élete fejlesztésének főtenyezőjét, egyházaink és iskoláink védőjét s pártfogóját.

Áldás és siker koronázza minden törekvését, melyben egyházi főtanácsunk tántoríthatatlan ragaszkodással közreműködni hazafiai szent kötelességének ismerendi. A nagyméltóságú miniszteriumnak, az erdélyi helvét hitű egyház-főtanács gyűlé-

séből Kolozsvárt, márcz. 31-dikén 1867. alázatos szolgálai: B. Kemény Ferencz m. k., Olasz Károly m. k. titkár.

Hivatalos közlemények.

(A „Budapesti Közlöny” után.)

Magyar igazságügyminiszterem előterjesztése folytán Magyarországon területén a kivételes állapot megszűnté után, a sajtó-viszonyok tárgyában bel- és igazságügyminiszterem által f. é. márczius hó 17-én kibocsátott rendelet hatálybalépte előtt elkövetett minden olyan sajtó-vétségekre nézve, melyek megtorlása hivatalból és nem a sértett fél magán-panaszra folytán eszközölendő, az időközben netalán már megtörtént jogerejű elítéltetést s ennek következményeit is beleértve, ezennel általános kegyelmet adok és engedek, s ezen elhatározásom foganatosításával említett igazságügyminiszteremet megbízom. — Kelt Bécsben, 1867. évi Szt-György hava 11-én.

Ferencz József, s. k.

Horváth Boldizsár, s. k.

igazságügyminiszter.

Vallás- és közoktatási magyar miniszterem előterjesztése folytán Kárfy Titus, magyar helytartótanácsi titkár, vallás- és közoktatási magyar miniszteri elnöki titkárrá ezennel kinevezem. — Kelt Bécsben, 1867. évi Szent-György hava 11-én.

Ferencz József, s. k.

B. Eötvös József, s. k.

vallás- és közoktatási miniszter.

— A belügyminiszter Bay György országgyűlési képviselőt a belügyminiszteriumhoz osztálytitkárrá nevezte ki.

A vallás- és közoktatási m. kir. miniszteriumhoz fogalmazókká kinevezettek: Hollán Viktor és Bösisz Gábor.

Ugyancsak a hivatalos lap keddi számában közli a magyar kir. miniszterium ietézvényét a megyék és szabad kir. városok közönségeihez, mit idő rövidsége miatt csak jövő számunkban közlünk.

KÜLFÖLD.

— A „Wanderer”-nek írják Münchenből: „Szolgáljon önnek személyes tudomásul, hogy itt, a legbeavatottabb helyen, a háborút elkerülhetlennek tartják, és pedig azért, mert Bismark azt határozottan akarja. Teszi ezt egyrészt azért, mert a jelen hangulat mellett Németországban, a porosz hadsereg hadi felkészültségénél és Franciaország elszigeteltségénél fogva, most hiszi, hogy van a legkedvezőbb pillanat arra, hogy elvégezzék az előbb utóbb mégis kikerülhetlen párbajt a Rajnán tul szomszédal és másrészt azért, mert ezen háboru kétségtelenül siettetni fogja Németország belső megalakulását azon alapon, mely az irányadó porosz körökben legjobban kedveltetik.

„Dél-Németország részéről egész erővel iparkodnak, hogy Berlinben a béke fenntartásának érdekében működjenek, de nincs remény, hogy sikerülni fog a poroszokat rábírní, hogy felhagyjanak kihívó magatartásukkal. Ugyanis ott oly nyilatkozatokat követelnek Napoleontól, melyeket semmi módon meg nem tehet, a nélkül, hogy magát is, a francia nemzetet is, annyira meg ne alázza, hogy ennek közvetlen következménye elűzetése volna. A hangulat Dél-Németországban ugyan éppen nem harcias, nevezetesen miután hadkészületeink még egészen azon a ponton állnak, mint 1866. august. havában, de föltétlenül a hű csatlakozás mellett vagyunk Poroszországhoz ezen vitás kérdésben. Luxemburg feladása többé nem is képzelhető. Ausztria és Italia részéről becsületes és barátságos semlegességre számítanak. Csak egy békereményünk létezik még, melyről azonban most részleteselet még nem írhatok.”

ANGOLORSZÁG. A „Globe” párisi levelezője jól értesült körökben, megbízható hallott a Tuilerian uralgó hangulatról. „A franciaia kormány — írja — Bismark gróf fellépésében szándékos meggyaláztatást lát. Mindazonáltal ki akar vele egyezni. Az egyezkedés azonban, melyet mindkét félre elfogadhatónak lát, abban áll, hogy Franciaország Luxemburg bekebelezésétől lemond, és hogy Poroszország e várat kiírítse; más szavakkal, hogy a nagyhetség saját kívánatához képpent magára hagyassék. Azt hallom, hogy Franciaország e kívánságon nem fog tul menni, hogy azonban, ha Poroszország a várat nem hagyhatja el vagy nem akarja elhagyni, a fegyvernek kell döntení. Ez értelemben hozott a császár mintegy három nap előtt határozatot.”

FRANCZIAORSZÁG. A párisi katonai körökben azt beszélík, „hogy három hadtestet vonnak össze a keleti határokon Forey, Montauban és MacMahon tábornokok vezénylete alatt.” Bizonyosabb az, hogy a fegyvergyárak éjjel nappal dolgoznak. Háboru esetre csak a vadász-zászlóaljak lesznek Chassapöt-féle puskákkal ellátva, a gyalogság zöme pedig megtartja a porosz gyűtüs-puskáknál messzebb hordó Minié-féle vontatott fegyverét. A hadsereg nem kész ugyan az indulásra, de négy hét

alatt 500.000 ember állhat fegyverben. — Már azt is beszélük, hogy Fourichon viceadmirál vezénylődi balti tengeri hajóhadat, melynek feladata Kiel elfoglalása. A Mexicóból hazatérő hadihajók mind a balti tengerre küldetnek. Franciaország mindjárt megizeni az ultimatum után a háborút. Ezen ultimatum csak a császárné és Fleury tábornok észrevételei következtében van visszatartva, a tábornok azt vélvén, hogy előnyösebb lesz Franciaországra nézve, ha ideje marad a készülétekre. Beszélük Párisban, hogy ha a háború kitör, a császár rendkívüli teljhatalommal ruháztatik fel a törvényhozó testület üléséi elnapoltatnak.

OLASZORSZÁG. Róma. A „Czas” római levelezője jelenti, hogy Poroszország, Oroszország és Észak-Amerika elhatározták az egyházi államot fenntartani. Rómában Napoleon bukása számoltak. Az „Italie” párisi levelezői a nehéz helyzet egész terhet az észak német parlament és Bismarck gróf vállára tolják; csak a berlini nyilatkozatok által, mondják, vétetett ki az egész kérdés a diplomácia kezéből, mely békés megoldásának kulcsát fellelte volna. Imár a Berlinből jövő lőkére nem maradhat el az ellenlökés Párisból. — Walewsky is nem ok nélkül indult el magán utazásra Itáliába.

NÉMETORSZÁG. A „Nord. Allg. Ztg.” következő cikket hoz: „A luxemburgi kérdés tárgyalásánál hozzá szoktak, azt oly vitatárgynak tekinteni, mely csak Német- és Franciaországot illeti. Még az angol külügyi államtitkár lord Stanley is azon megjegyzést tette, hogy Németország teljesen képes arra, hogy magát megvédelmezze, s hogy bajos azt bizonyítani, miszerint Angolország kötelessége törődni ezen ügygel.

„Ezen egyoldalú felfogással szemben szükséges arra utalunk, hogy Luxemburg várának azon nemzeti kötelessége mellett, hogy védelmi szolgáljon a német bundnak, azon nemzetközi célja is volt, hogy garantírozza a belga semlegességet.

„A volt német szövetség feloszlása Luxemburg ezen állásán misem változtatott, nem a német államokat tekintve, mert a német szövetség soha és sehol le nem mondott ezen viszonyról, sőt ellenkezőleg, a feloszlott Bund minden állama — a német államokat sem véve ki — anyagilag és alkilag megszerzett joggal bir Luxemburg város kötelezettségeinek változatlan fenntartására. Hasonló joggal bir Ausztria, valamint a belga semlegességet garantírozó minden hatalmasság; melyen a belga trón felállításánál oly feltételeknek mutatkoztak, és melyek bizonyára egy perezig sem haboztak volna ki nyilatkoztatni, hogy ha Luxemburg francia várra lenne, a belga semlegesség védelmére más alapok lennének felkeresendők. Ismételtük, hogy mindezen hatalmuknak joga van, hogy az ilyes akkadozásoknál meghallgatassanak, melyek a belga semlegesség helyzetét alapjaiban megváltoztatnák. Valjon mit szólna Franciaország, ha Belgium Antwerpent Angliának akarná átengedni?

„Porszország mint nagyhatalom és mint tagja a német szövetségnek, valamint minden vele szövetséget kötött állam nevében szerződésszerűleg magára vállalta, hogy a holland királlyal kötött egyezményeknek megfelelően Luxemburgot megszállva tartsa. Ennek folytán nem csupán nemzeti, hanem nemzetközi kötelességeit is sertené, ha ezen helyőrségi jogát egyoldalúan feladná, a londoni értekezletben részt vett hatalmak beleegyezése nélkül.

„Ugy látszik, a francia politika is követni akarja ezen tekinteteket, mint ez kitűnik Moustier marquis beszédéből, ki kiemelve constata, a francia kabinet hajlandóságát, hogy ez ügy egy európai értekezlet elé terjesztessék; míg porosz részről a hasonló út, már előbb követetett.

„A luxemburgi kérdés megoldása körül Porszország által elfoglalt állást illetően, ellentétben a hírlapok állításával, miszerint itt el vannak határozva Luxemburgot bekebelezni az északi szövetségbe, újból utalunk Bismarck gróf igen határozott nyilatkozatára a reichstagban, mely szerint az ilyes szándék a porosz kormánytól távol van, és melynek értelmében az, a nagyhercegség felvételét az új szövetségbe nem tartja ezen államszövetség érdekében állónak.”

A „Publizist” azt kérdi: „Mit teszünk most? Ört állunk. És ha a Szajna mellett nem szűnnek meg kiabálni „Luxemburgot! vagy háborút” — mi azt feleljük, hogy: Luxemburgot éppen nem — hanem a háborút. Ha pedig szenvedély nélkül szerényen fognak velünk beszélni, mi szenvedély nélkül kihallgatjuk őket és elfogultság nélkül fogunk felelni.”

Berlin, ápril 9. A birodalmi parlament mai ülésében Solms-Laubach interpellációjára — mely Darmstadtban az északi szövetségbe való belépését gátló akadályokra vonatkozott — Bismarck így felelt: „Darmstadt kormányra eddigelő nem fejezte ki hivatalosan azon óhaját, hogy be akarna lépni az északi szövetségbe. A prágai békeszerződésnek idevonatkozó határozmányai értelmében szükséges lenne Ausztriával eziránt egyetértésre jutni, minthogy Porszország Ausztriával baráti viszonyban akar élni. A császári kabinet legújabb magatartása után nem lehet várni, hogy az ellentállásba helyezze magát. E kérdés a német kormányokkal is tárgyalatott; de mindenekelőtt Darmstadt szándékát és nézetét szükséges bevárni.”

MOLDAVIA-OLÁHORSZÁG. Jassy, ápril 11. Kienesefből érkezett tudósítások szerint Konstantin nagyherceget a dél-orosz hadsereg főparancsnokát várják oda.

KÜLÖNFÉLÉK.

© Zeyk Károly, Kolozs megye egyik köztisztviselője álló képviselője államtitkárrá lett kinevezetése folytán új választás alá kívánván vetni magát, lemondása beadása folytán megyénk központi választmányára alulbök b. Huszár Sándor által ma 10 órára hivatott össze.

© Kolozs megye főispánja. M. Örményesen, a több birtokos értekezletet tartván, a megye köztisztviselőiben álló főispánja b. Józsi Lajos exelja iránti ragaszkodás ünnepélyes kifejezést nyert, s egy küldöttség választott, mely kijelenté, hogy a szárnyaló hírek ellenében csak megnyugtató szolgálhatna, ha ő exeljától magától arról értesülne, mikép ezen állásától megválni nem kíván. E küldöttség tegnapelőtti tisztelettel ő exeljánál, ki jelenté, hogy míg a közéletnek szentelheti magát, örömet marad jelenlegi hatáskörében.

— Torma Károly főispánja lett kinevezetése folytán képviselői állásáról lemondván, Belső-Szolnok megye középponti választmányára folyó hó 16-án tartott ülésében a választást f. e. május 2-dikára tűzte ki Dézsre. Követjelölt (mintán Torma István lemondott) Bétégh Kelemen. Jövő számban bővebben.

© Gróf Teleki Sándor a napokban, mint hazájának egészen visszaadott, érkezett vissza körünkbe Pestről, hová ezelőtt pár héttel felrándult volt, s a hol — mint annak idejében említettük — a teljes megkegyelmeztetés örvendete hírével lepetett meg. Volt alkalmunk tapasztalni, s constata, hogy az engesztelékenység szellemének ezen újabb ténye általában a legjobb benyomást tette. Teleki Sándor egyébiránt a közéletől visszavonulva él a legnemesebb szívi édes anyja és számos barátai s tisztelői körében. De, mint értesültünk, emlékiratait rendezi, s nem mondunk le azon reményről, hogy hosszas bujdosása közben a külföldön szerzett tapasztalatait idővel legalább közhasznúvá tenendi, átadván a nyilvánosságának.

— A minap egy hosszabb leírást tartalmazó levélből, mindössze pár sorban minden zajt ütő megjegyzés nélkül közöltük, hogy ott pár román a vendéglőben testvéries és alkotmányos szellemű toaszott mondott. Most a „Telegr. R.” egyik közlelbbi számában desavouáltak, s azokat épp oly „hazugságok”-nak keresztelték, mint „a magyar lapok nagyobb részében Lászlófirol keringett híreket.” (Már tudjuk, honnan fű a szél!) Aztán így végzi az illető: „Szomorú mikor a politikai lapok korcsmai jelene-tekéről hazugságok közléseig lealjasodnak, még szomorubb, hogy az effélékből politikai kapitalistáknak csinálni!” — Megvetéssel fordulunk el ily stiltól, s habár a magyar lapok méltósága általában durván sértetik, lemondunk a visszatörles jogáról. Mi mindig illő respectussal kívánunk viseltetni a román sajtó, mint egy testvér nemzet méltóságának factora iránt, s nem fogunk soha odaaljasodni, hogy mindjárt „hazugság”-nak bélyegezzük egy s más tudósításait. Tehát, legyen alaptalan az egész értesítés; azért bizony nem rohanunk még a reichstagba. Tehát nem áll, hogy testvéries és alkotmányos nyilatkozatok történtek az ott említett román urak részéről. E dicséretet nem irigyeljük. Tehát Lászlófi ur az igazi nagy hazafi; emeljünk neki oszlopot! Mit tehetünk mi róla, ha valaki oly dolgokról értesített, a miknek „hazugság” a neve, az említett lap magas szellemű tudósítója szerint? Tudósítónk becsületbeli kötelessége bocsánatot kérni, ha tán visszaélt bizalmunkkal. De bizony mi politikai kapitalist nem akartunk csinálni, ha szárazon megemlítettük a dolgot. Nem értünk a csapáliscsinálás mesterségéhez; szerencsére nincs is felette nagy szükségünk rá.

— A román lapok közlék Macelláriu ur külön véleményét, mit a magyar országgyűléshez intézett; ebben ki van mondva, hogy „azon törvények, mik ott hoztaknak, kötelezhetik Magyarországot, de nem Erdélyt” stb. Ugyanazon számban a szerkesztő megjegyzi, hogy a szebeni landtag álláspontja ddtó 1863/64 ez a törvényes alap; az ő pártja ez alapon áll, s „mindaz, mi azon kívüli történet, nem kötelezi őket, ha belé nem egyeznek.” Valjon ha a szólásszabadság jogát ehez képpes csak századrésnyiben akartuk volna élvezni ama visszaahajtott landtagosdi napjaiban, minő felvilágosítást nyertünk volna? Am élvezzék e szép jogot, de aztán ne beszéljenek elnyomtatásról. A fennebbi kijelentések súlyos természetét se akarjuk megrezsentőleg illusztrálni. Csak annyit mondunk, hogy mi reméljük, miszerint mind M. ur, mind „G.” bele fog egyezni, hogy ily törvény, mit egy törvényes (nem ocröyalt) országgyűlés hozand, s mit egy koronás király szentesítend, mindenesetre kötelező lesz mindnyájunkra nézve, s ennek ellenkezőjét állítani s hirdetni nem tréfa!

— Gróf Bethlen Olivér a „Pesti Hírlap”-ban hosszabb cikkekben fejtegeti, hogy az európai constellatiónk közt: mi Ausztria hivatása, s minő eszközökhöz kell nyulnia, s így végzi: Tekintve tehát azon körülményt, hogy a háború kitörése valószínű — Európa minden államai nagyban

fegyverkeznek — Ausztria is kénytelen hasonló tenni, és nagyhatalmi állását csak úgy tarthatja fenn, és követendő politikájának csak úgy adhat kellő nyomtatékat, ha a rendes hadsereg szervezése mellett, még a magyar nemzet katonai szellemét is felébreszti — igen szükséges határozat lenne: Egyelőre 10 élite honvédszászlóaljnak röggtöni felállítására és szervezése. Ezen tény három fontos eredményt szűlné, t. i. 1) Cadre-jét képezne egy szükség esetében fellállítandó tartalékseregnek, mely imponante erejénél és világhírű katonai szelleménél fogva, a vitéz hadsereggel együtt nagy sikert arathatna, és a legrosszabb esetben is hazánkat megvédeni képes lenne. 2) A nemzet bizalma a király és kormány, valamint a törvényes állapot tartóssága iránt fokozódna! és 3) Az 1848-diki honvédi elem, mely mostan azt hiszi, hogy háttérbe van szorítva és opportunítási okoknál fogva mellőzve — ki lenne elégtve, és a bekövetkező nagy események iránt fellelkesítve. A bölcs kormányzat titka abból áll: minden czélszerű intézkedést a maga idejében megtenni, azzal el nem késni, és a bekövetkező eseményeket dominálva azoknak irányt adni, nem pedig azok által készületlen meglepetni.

© A „M. Polgár” e cím alatt „Értekezlet az erdélyi ügyekben” arról értesíti közönségét, hogy az igazságügyminiszter által erdélyi képviselőkől összehívott értekezlet tagjai névszerint hogyan nyilatkoztak, s igéri, hogy közleményét folytatni fogja. Egész bizalommal figyelmeztetjük, hogy közleményei egy különben derék német lap nyomán vannak e tárgyban írva, s ezáltal az nagyon gyenge forrás, melyből kár volna többet meríteni. Ez delicat kérdés. Nekünk volt szerencsénk egy pár képviselőhöz, a kik amaz értelemben a legszabadelviűbb nyilatkozatot tették, s nem félnek a nyilvánosságtól, de ők maguk sok helyt egészen elhibáztaknak nyilvanítottak azon leírást ama német lapban. Ez volt oka, hogy jobbnak láttuk ezáltal inkább hallgatni. Várunk biztosabb tudósítást.

— Megjelent: Az erdélyi muzeumi könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 90 lap.

— Gyulafehérvárról, ápril 15-ől írják nekünk: A veszettség őszintén és mélyen érzett fájdalommal jelentjük e lapok t. cz. közönségének, hogy sz. kir. városunk köztisztviselői és szeretetben állott polgármestere és hely. főbírója, ki a legkényesebb viszonyok közt is oly tapintatosan volt képes a sokféle érdeket az egy közös felé irányozni és megegyeztetni, belényesi Váradi Károly ma dében rövid betegeskedés után jobblétre költözött. A megboldogult lelke is velünk még csak ezentul részesülhetet volna azon polgári örömekben, melyeket nemzeti ügyeink jobbrafordultának mindig szebben derengő reggelén a hazának minden igaz polgára magának ígér. Az ekként megürlt díszes polgármesteri állomásra a városi közvélemény T. Kovács Elek városi kapitány és tek. Dánffy Károly volt orsz. képviselő ur neveiket hangoztatja. Mi a nevezett urak illetékességét elismerőleg hagyva jöv, csak azt kívánjuk vajha alkotmányosan restaurálhatnánk elvlegre valahára mi is! Tek. Dánffy Károly követünk — mint értünk s már a lapok is hozzák — képviselői állásáról lemondván, városunk új követválasztással néz szembe. Helyébe lépendőül meglepéssel halljuk főt. Vesztély Károly urat szelbelen kijelölni, ki 1863-ban is Szebenben mindenki által ismert kritikus viszonyok közt képviselő városunkat, s kinek ennélfogva polgári jogosultságát, hazafiságát és irodalmilag is ismeretes képzettségét a netaláni versénynél e városban nem is fogja senki felülmulhatni. Mindezen röviden jelzett tények- és kezdeményekről annak idejében bővebben irand T.

— Dézs-Aknáról veszszük a tudósítást, hogy azon vidéken rendszeres rablások folynak; f. hó 4-én éjjelkor egy 10—12 személyből álló rablóbanda tört be K. orvos Bartha János házába, ki leagyalatván nevével s eselédjével együtt guzsa kötetett, s aztán pénz, ékszer, ágyi, asztali és ruhament mind elraboltatt. Ezen helységben közlelbből már számos betörés követettett el, s a hatósági nyomozás rendesen nem vezet eredményre, mi a kedélyeket háborítja.

— A koronázási ünnepélyre nézve Pest városa részéről erélyesen folynak az előkészületek. A kikövezése azon utcáknak, melyeken a menet átvonul, már el van rendezve. Két pompás diadalnap fog emeltetni a Lloyd mellett, egyik a do-rottya-utca szegletén, másik a Duna felé. A város-háza, valamint a régi német színház a hatóság által lesz feldiszzitve. A királydomb a hidnak átellenében a nagy gázlámpatartó helyén lesz felállítva, A Ferencz-József-tér a díszállványoktól gr. Szapáry Antal h. főlovászmester ő mlga fogja készíttetni, s így ezekkel ő fog rendelkezni. A Dunapart hosszában az állványokat a pesti polgári választmány fogja készíttetni s az árakat is megszabni, miáltal a tulajdosított áraknak eleje fog vétetni. Az állványok kiállítás költsége felül befolyt fölösleg jótékony czélakra fog fordítatni. — A királyné ő Felsége megkoronáztatása után áttöltözödvén Budáról a királyi palota kertjén átvető gyalog uton fog lejöni a Dunaparra, s innen gözhajón száll át Pestre, s itt a palota hölgyei kíséretében a Lloyd helyiség erkélyéről fogja nézni a menetet, míg a külbatalmak követői a Lloyd épülettel szemben a Duna felé felállított állványt fogják elfoglalni. — A

népünnepnél nem fognak hiányzani a szokásos áldomások és ökrösítés. A népünnepet tarka körmenet fogja megelőzni, melyen a felelőzőmázott hordókat s ökröket ünnepélyesen bemutatják. A kivilágítás nagyzerű leund, valamint a tűzijáték is.

— A koronázási ünnepély napjára a lánchidre levő házak ablakai igen keresettek s nagy összegekért béreltetnek ki. Az akadémia palota ablakai is már jobbára ki vannak véve, a melyekért ígért és befolyó összegeket az akadémia mint testület el nem fogadván, azokat az írói segélyegyletnek ajánlotta fel. E helyes ajánlat folytán az írói segélyegylet alaptőkéje pár ezer forinttal fog gyarapodni. A nagy terem ablakai — mint halljuk — császárné ő Felsége kísérete számára vannak kibérelve. — A volt Nákó féle házban, a lánchiddal szemközt, egy-egy ablak ára 280—300 forintba rugott fel.

— A koronázási időre Bécsből jövő udvari személyzet, a cselédséggel együtt, több mint 500 személyből fogna állani s május közepétájan már leérkezzenek, ha várlatlan események közbe nem jönnek.

— A magyar gárda visszaállítása már olyannyira elhatározott tény, hogy a gárda 1848 előtti bécsi palotájában lakó katonai főbátóságoknak a kiköltözködesre már rendelet adatott, hogy a palotát ismét a gárda foglalhassa el. A palota főfelügyelőjeül közlelbb Montoyer ur nevezetett ki. De ezen hírrel ellentétben áll a következő, mely szerint a Haller huszárezred, mint sürgönyzik, parancsot kapott, hogy a koronázásra Pesten legyen, miután külön magyar díszörség nem fog felállítatni a sok költség miatt, a mibe kerülne. Magyar tiszttek fogják a testőrségi szolgálatokat végezni.

Berzenczey László felolvasása.

— o — Berzenczey László, hosszas számítás után hazájának szintén visszaadott hazánkfia mult hétfőn este a redoute-teremben tartott felolvasásáról mult számunkban idő rövidsége miatt csak röviden emlékezhettünk. Most utánpótlólag némi részleteket adunk. Mielőtt Berzenczey felolvasásához kezdett, röviden előadta, hogy miként menekült; érdekes vázlatát adá azon eseményeknek, melyek őt Sumlára, onnan Kutahiaiba, s végre Amerikába vezeté; vázlatosan festé itten Kosuthal tett körutját, mit az amerikai népet jellegző néhány merész Rafaeli vonással rajzolt, s miután előadta világutjára keltének indokait, s halásan megemlékezett azokról, kik ez utjának megtehetésére segédkezet nyújtottak, megkezdé felolvasását. Ennek első része vissza-utját Newyorkba, s onnan Cuba szigetére foglalta magában. Érdekes úti kalandok, a hajóni élet mulattató eseményeinek szelleműs festése, s végre Havanának ugy népmiszei, mint egy-ly-viszonyi ismertetése tett kiválóan érdekessé, merész vonásokkal rajzolta a tropicus éghajlat csodás növényzetét és állatvilágát; itt ott költői emelkedettségű ecsetelte a természetnek csodás nagyszerűségét, aztán az Antilák több szigeteit és a Közép-Amerikát Dél-Amerikával egybekötő pamanai föld-szalagon tett átutazását az amerikai Vulkan sornak nagyszerűségét rajzola, mit végre Kalifornia kikötőjének San Franciscónak ismertetésével végzett. A már tárgyilag is annyira érdekes leírást nem kevésbé emelte az előadás és az előadó érdekes egyénisége, és azon kegyeletes tisztelet, melylyel menekülteink iránt viseltetünk kell, kik mint egy nagy eszmének mártíryjai évtizedekig szenvedtek; de a kik minden körülmények közt egy viselték magukat, hogy e hazának becsületére váltak, arra hatottak, hogy e haza ismert legyen a külföld előtt, s nem kis mértékben folytak be arra, hogy igazságos ügyünk — a szabadságnak szent ügye — érvényre emelkedhessék. Berzenczey, miként bevezetésében felemlíté, e város szűlőttje; kegyelettel említe a mult idöket, midőn ugyane teremben, mint a törvényhozás tagja, hallatta szöszatát. Felolvasása sok helyt megkapó volt, s mint értesültünk még egy felolvasást tartand, mely tárgyánál fogva még érdekesebb leund, s mely alkalommal hisszük, hogy a terem ismét zsúfolva lesz. Mit óhajunk is, mert az ily népszerű modorban ismeretterjesztő felolvasások hallgatása igen nemes időtöltés, s kívánatos, hogy aziránt közönségünk minden rétege érdekeltiséget nyerjen.

Nemzeti színház. Szerdán, ápril 10-kén

Szigligetnek legújabb s Pesten is csak e hó elején színrekerült „A halottak emléke” című drámája adatott. Csak dicsőreleg emelhetjük ki színház igazgatónak ily előzőeken figyelmét, mely közönségünket a szellemi csemegék ily kora termekének élvezetéhez juttatta. E darab igen is korszerű, a mennyiben meséje a jelen korszakból van merítve, s oly egyének, oly jellemek vannak itt előállítva, kik közt egyik-másikra magunk közt is ráismerünk. Van egy emelkedett lelkelűtűt számított Demeter (Szigeti), ki hosszas hányattatása s küzdelem és szenvedésűs élete közben is megtartá magasatos honszerelmét, s künnlétét csak hasznos tanulmányok, ismeretek szerzésére fordítá, hogy azt titkon hazájában érvényesíthesse, egy nemes mártyr, egy rendíthetetlen jellem hű képe azon menekülteknek, kik a külföld előtt is becsületet szerettek nevének és honuknak, kik a megpróbáltatások e nagy iskolájában is megtarták jellemöknek nagyságát és arany tisztaságát, és ezzel ellentétbe

Szentthidi főispán (Bokodi) egy elnyomatásunk korszakában felkapot, köpenyforgató, jellemtelen egyén, ki minden kormányformához alkalmazkodik, mindeniknek szolgál s azt csupa hazafiságból, önfeláldozásból látszatik tenni, egy oly életű alak, mintha valamelyik köztünk is forgó ily politikai cameliót, a csuszó mászó állatok ezen legaljasabb fajtájú kiadását, vette volna szerző mintául. Van egy nagy ur, gróf Kelendi (Ujházi), ki bár tiszta lelkiüti hazafi, mégis csupa megszokásból s ősei iránti kegyelethűl a megváltozott viszonyok közt is conservatív és fia Jenő (Bercsényi), ki mint az új eszmék embere atyjával politikai ellentétben áll, író és költő, kinek téltenségekben szenvedő lelke felmagasztosul a tett perczében, ki a magányban felgazdagodott lelke kinecsit a hon szolgálatára szenteli akkor, midőn előbb Demeter, azután Szentthidi Ottília (Pifkó L.) őt az elcsüggedésből, az életunságból kiragadva tette készittek, midőn honszerelme e magasztos lelkiüti nő iránti szerelme által felvillanyozódik, s a nemes ilhetséggé fokozódik. És Ottília ismét egy hü alak, képe azon fennkölt lelkiüti magyar leányoknak, kik mint a honszerelme vesta szülei örökök ezen szent láng felett, kik elnyomatásunk korszakában öngyalkint lebegtek előttünk, ők, a gyengék, erőt s kitartást adva a csüggedő, reményt s a reményben életet nyújtva a lealázott honfiaknak. Kelendi gyűlöli és üldözi fiát, mert nejét hűtlennek hitte, Demeternek egy elfogott levele következtében, melyben egy szíveket egybekötő édes titokról beszél, s ebben megerősíti Demeternek e levélben küldött arczképe, a fia atyja e szerencsétlenségétől levertve életuntá lesz; ekkor jelenik meg Demeter s feltárja lelke előtt a honfiai kötelemeket, a férfi előtt álló nemes tevékenységi tért, visszalép követjelölt-ségéről, hogy az ifjú Kelendit léptesse fel maga helyett, s megjelenik Ottília, ki tette tüzei a még habozó fiatait, a két rokon lélek egymást felismerve, egymást a rajongásig szeretik; de Szentthidi s Kelendi Jenővel szembe felléptetnek egy üres fejtű léha fiatal, Vizvári gróftól (Timár), ki mindent felemelkedése lépcsőjéül tekint, ki hazafit, democratát játszik, csak azért, hogy ezáltal dicsvágyának tért nyisson, s kihez szülői Ottiliát is adni akarják; Kelendi fiának ellene való felléptéért dühös s fiát azon nyilatkozattal sújtja le, hogy ő nem az ő, hanem Demeter fia, mit Demeternek külföldről küldött képe és levelével okadatol; Jenő e végzetes perczben lemond nevééről, le vagyonáról, le szerelméről s külföldre készül kivándorolni, hogy anyja emlékéért, s Kelendi nevét megvédi a szennyől, a távozás perczében Ottília is megjelenik, s ő, a fiatal, — ki távozása okát felfejteni nem tudja, anyja emlékéért — kész megosztani a nyomort, a hontalan-ságot, lemondva vagyonáról, mindenről, mely áldozatot Jenő elfogadni nem akarja, e nemes küzdelem perczében a szülők is közbeleptek leányokat visszatartóztatni, s Vizvárihoz nőül menni erőltetik. Ezen küzdelmes, ezen megrendítő perczben jelenik

meg Demeter, mint a választók küldöttje Jenőhöz. Kelendi őt, mint nője csábítóját, élet-halál párbajra hívja, s itt Demeter kifejté a valót, hogy Kelendi-nek boldogult neje neki testvére volt, hogy ő (Demeter) szerelemgyereke ugyanazon anyának, kinek törvényes gyereke volt Kelendi neje, s hogy a kézbekerült levél ezen viszonyra, ezen titkos kötelekre célzott, s miután ezt anyjának egy levelével be is bizonyítja, Kelendi bűnbánólag üleli keblére távozásra kész fiát s Szentthiditől megkéri fia számára Ottília kezét, ugyanakkor a választók is megérkeznek, kéri Jenőt, hogy a követséget vállalja el, s Szentthidi is felcsep hazafinak s megáldva leánya frigjét, élteti az alkotmányt. Ez a darab meséje, de az oly ügyesen van bonyolítva, s a végkifejlesztés oly meglehetően, sikerülten vannak a szálak egybehozva, hogy e darabot — néhány hosszadalmas párbeszéd kivételével — színirodalmunk egyik kiválóbb termékének tarthatjuk. A szereplők között Pifkó Linát kell kiemelnünk, kinek játékát az érzelme melege hatotta át, ki átértett szép szavala-tával, színadi othonosságával tünt ki, s élénk alakító tehetségét kedvező színben mutatta fel. Bercsényi is Jenő szerepét elég jól adta, elég tűzel játszott, s helyen helyen nyomtatékosan emelte ki szerepének szépségét, csak hátrak vagyunk egy szerencsétlen állásra figyelmeztetni, mi a test felső részének tulságos hátraszegése s fejének csaknem fekmertes hátravetése áll, mely állás, a mellett, hogy aestetikán, szavata érthetőségének is hátrányára van, s még bizonyos kibívó ühütséggel jelle-gét is hordja magát; ez azonban csak rossz megszokás lehet, miről leszoktatnia könnyű lesz magát Bokodi, Ujházi, Fehérváriné s Timár is jól fogták fel szerepüket, s az előadást sikerültnek mondhatjuk.

UJ POSTA.

— A „Nordd. Allg. Ztg.” megezárolja azon hírt, mintha Lengyelország a Vízutalig végleg, vagy pedig a keleti háború kitörése esetében ideiglenesen átengednének Poroszországnak. E hír célja volt Franciaországban a kedélyeket Poroszország ellen izgatni; de Poroszország nemzeti politikájának nincs érdekében lengyel területet szerezni.

— A „Bürzenhalle”-nak írják Párisból: Metternich hgy kijelentette Moustiernek, hogy Ausztria a luxemburgi kérdésben elismeri a francia álláspontot.

— A „Krz. Ztg.” távirata szerint, Luxemburgban sok felirat kering, arra kéri a hollandi királyt, tartsa fenn Luxemburg önállóságát.

— A „France” tudni véli, hogy a luxemburgi ügyben a francia kormány közlebről nyilatkoznifog.

— A francia ezredeket egymásra szállítják át Algrból és kiegészítik. Egy lütheli fegyvergyár kötelezte magát, hogy június 1-ig 400,000 darab Chassepot fegyvert szolgáltat a francia kormánynak.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Április 16-kán: 5% Metaliques 100 frt 57.40. 5% Nemzeti kölesön 100 frt 68.20. Kamat 59.20. 1860. Kölesön 82.20. Bankrészvény 708. Hitelintézet részvény 200 frt 170.50. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 131.50. Ezüst 129.25. Cs. királyi arany 6.18.

Április 13-kán: Földtehermentési kötvény Magyarországi 69.50. Erdélyi 65.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

Nyiltér.

Alsó Fehérmege. Alvincz, ápril 11. 1867. Midőn átalakultunk előestéjén minden honfi örömezzettel várja feje felett feljöni az oly reánk szüléssel világosságot, melynek éltető ereje a multak igaztalan szenvedéseit nekik tan kevés kárpótlást nyújthatna, akkor fájdalom! visszaraszóztó jelenségekkel is kell találkozunk. A jelen alkotmányos üdvözlő fordulat feletti örömkönyeinket le sem tölthetjük jó formán, s már is a még mindég lábbá dozó burocracia érdemkoszorús agensei által elkövetett drastikus bántalmazásokat naponta kell szenvednünk. Ezen alcáskodó „honfiak” közül első helyen áll a járás szolgabíró ur, kit bebizonyított politikai „érettség”, miután e hivatal 25 évig vadászta, utóvégre is e rangra feltölt, s ki legközelebb előbbeni „érettségét” ujjal is bebizonyítandó egy nem igen utolsó helyen álló birtokos társunkat saját házától 2 szuronyos zsandárral maga eleibe hozatva (mi itt még az absolutismus legvirágzóbb korában sem történt), onnan soha nem igazolható okok miatt ugyancsak fegyveres kíséret mellett helységünkől hat mérföldnyire eső megyeszékhelyre kísértet; nem átváln, különben is betegeskedő foglyát, egyelőre gyalog indítani meg, s csakis egy idegen aiki, de a szolgabíróval sokkal humanusabb érzületű zsandár közbe-elegyedésével juthatott szekeres kíséretre. Ha a hibát abban keressük: hogy birtokos társunk egy a szolgabíró ur több nem tűrhető kihágásai ellen szerkesztett és „általános” kívánatra kiállított kérvény aláírását kísérlette meg több helyeken, valamint az irástudatlanok neveit az illetők hírével s tudásával ő egy maga írta alá; az még mind nem a hivatal tekintélye ellen irányzott büntetés, s a szolgabíró ur által bízott felhasznált paragrafus sem lehet alaposan körvonalozva, hogy mintegy 6 száz főből álló birtokosság ne merészellen fellépni egy oly szélsőséghez vezetett eljárás ellen, mely már eddig is egy helységet anyagi jólétéből minden kigondolható kísérletekkel végkép kiforgatott.

Ha pedig a szolgabíró ur e merényletét éppen hiteles indokokkal tudná is támogatni, miáltal annak törvényességével a merénylet szabad jogában állt, akkor is az elutasítatlan észlelősséggel fogva a legjobbat úgy teszi, ha foglya ellen éppen semmit sem tesz; miután a nagyobb hiba s a feletlenség a szolgabíró urat terheli, s mert végre hatszáz jogos birtokos szabad akaratával szemben a szolgabíró ur a versenyt aligha sokáig kiállja... végül marad még egy fenn — a boszu. Igen! itt már meghajlunk a szolgabíró ur kétségbevonhatlan logikája előtt, a mennyiben ilyeszer ki-

* Az e téren megjelenő cikkekért egyáltalában nem vállal magára felelősséget a szerk.

sérleteit oly néppel tette, mely őt sohasem állhatá, s melylyel szemben reménylett emelkedése helyett jövendőre nézve bizonyára csak szenvedőleges állást fog elfoglalni, egyebet semmit.

Bacsilla Elek.

A mellékletben esetlet és birtokos társunknak folyó hó 9 kén történt méltatlan befogatása, hogy valósággal megtörtént bizonyítjuk, valamint az egész cikknek értelmét annak idejében — ha szükségeltetnek — hitelesíteni elvállaljuk d. u. s.

Apáti János.

Ifj. K. Butyka Lajos.

Audiatur et altera pars.

A „Korunk” és a „K. Közlöny” idei 29-dik számában zsiói ev. ref. pap Kun Károly ur azon váddal terbel engemet, *) mintha én minden, a felelős magyar miniszterium örömmünnepe rendezendő ünnepélyt Zsibón betiltottam volna, sőt igazolására még barátságos felszólításom bírányos másolatát is beküldi, hogy abból egyrésztől nemzeti ügy körüli buzgóság, másrésztől pedig a leginkább megrovandó rossz akaratu hivatalos eljárás tűnjék ki. Ez utóbbi természetesen, hogy engem terheljen, az előbbi pedig neki adja a közvélemény a koszorut. A dolog voltaképpen így áll:

Febr. 24-dike előtti napokban hivatalomnál fogva a járásban levén elfoglalva, több felől értesültem, miszerint említett tiszteletes ur egy nem létező egyet nevében magyar és román proclamációkat akar nyomtatni s azokat a járásban szétterjeszteni; továbbá: hogy már több g. cath. paphoz is felszólításokat intézett egy Zsibón rendezendő ünnepély közösen megtartására, kiktől vagy tagadó, vagy éppen semmi választ nem kapott. S hogy az engem értesítő tiszteletes ur ezen eljárásáról a rend és csend fenntartása érdekében megrovólag nyilatkoztak, azt ezennel hírlapilag is nyilváníthatom. Sem észlelősség, sem szélsőségesség nem szól mellette; mert itt több lehetett a valószínűség arra, miszerint az ily alakban tervezett örömmünnepe inkább rendtelenséget, csendzavarást idéz elő, mi annak méltóságát elhomályosította volna. A helység előjárói előtt kijelentettem pedig azt, hogy keblig, egyháziilag ünnepelhetnek és ünnepelni is kell, s e nemzeti örömmünnepek külső symbolumát zászlókat tűzhetnek ki; sőt kijelenttem azt is, ha előre értesítve leszek, személyesen részt veszek magam is. Ezen írásban foglalt kijelentéseimről azonban jónak látja t. Kun Károly ur hallgatni. Az okokat, melyek t. Kun Károly urat arra indították, miszerint engem oly sötét színben állítson a t. olvasó közönség elé, ventilálni nem akarom; tegye ő szívére kezét, s ez bizonyosan nem azt fogja neki sugni, hogy eljárása igazságos és a személyes érdemtől ment volt.

Zsibó, márczius 15-én, 1867.

Török József,

zsiói j. szolgabírója.

U. i. Hogy a fennebbi helyreigazító, felvilágosító és illetőleg megezároló nyilatkozatom, nem csak saját melegségem, hanem többek meggyőződése és véleménye is, ezennel van szerencsém több aláíratokat is bemutatni:

B. Wesselenyi Béla, Botár Ferencz, Szabó Miklós, Papp János járási esküdt, Fekete Dániel m. alorvos, Györffy Ignác jegyző, Daróczy János Zsibó községe bírája.

*) Helyreigazította a „K. Közl.” 36-dik számában.

(148)

Szüléket érdeklő!

Hosszu időt igénybe vett szorgos tanulmányozásomnak sikerült a Gilisza betegségeknek, mely a gyermekek sorából oly tömörked áldozatot ad a sírnak, az általam feltalált

„Gilisza csokoládémban”

tökéletes gyógyszer állítani elő. Használati módja a születek göngyölein olvasható. Kapható Pesten: Török József gyógyszerés és A. Thallmeier és társa kereskedésében, Kolozsváron: Schütz Károly fűszerkereskedésében, s ezen kívül számos bizonylatokat tartalmazó könyvecskémbe jegyzett b. bizonyosimnál.

Ara egy darabnak 20 kr. nálam helyben 6 darab 1 frt.

Megrendelhető posta-után-vétellel az egész birodalomban.

KRÖCZER ÁGOSTON s. k. gyógyszerész Tokajban.

62-dik Bizonylat. Püspök-Ladány, április 5-kén, 1867. Mélyen tisztelt tekintetes ur! A t. ur által feltalált és az őszves emberiség jólétét nem kis mértékben előmozdító Gilisza csokoládé üdvös eredményét eléggé tanúsítja azon élénk érdeklődés, a melynek folytán a fent említett Gilisza csokoládé mostanában P.-Ladányban szintén kizárólagos beszéd tárgyává lett. Csak ismétlésekbe kellene esnem, ha annak szintegy a gyermekeknek adott utasítás szerinti használata után elmaradhatatlan, biztos, minden várakozást kielégítő, sőt gyakran felülmúló, valóban boldogító hatásáról részletesen szólni kívánnék. Legyen elég tehát általánosan ennyit említeni.

Most pedig midőn egyfelől mind többek, mind s különösen magam nevében legforróbb köszönetemet van szerencsém kijelenteni a küldött csokoládékért: ugyan akkor másfelől kérem a t. urat, hogy az ide mellékelt 5 az az öt oszt. ért. forintért a már három ízben tapasztalt dícséretes pontosságához hasonló gyorsasággal Gilisza csokoládét küldeni méltóztassék.

Aldja meg a minden áldásoknak Istene a t. urat hosszú élettel, állandó jó egészséggel és megelégedéssel, tiszta szívből kívánja

tisztelője
TÖRÖK LAJOS s. k.
reform. rector.

(135)

Fölhívás orgona jutányos készíttetésre!

Erdélyben, Marosszéken, a cserefalvi ref. megyében 1866 december havában, fölállított új orgonám azon gondolatra vezetett, hogy a kor-haladási szent-czélból, az erdélyi, moldovai és oláhországi minden vallásfelekezeti egyházak javára a következő előnyös ajánlatomat tegyem:

1) Mindenféle nagyobb, kisebb változatú új orgonáimat pedallaliss terv szerint minden előfizetés nélkül, jutányos árért pontos időre készítek; még pedig úgy, hogy az orgona árának két részét az orgona fölállításakor, harmad részét pedig 2-3 évig kamat nélkül elvárom.

2) Azon jövedelmentlen megyék számára, melyek készpénz hiánya miatt azonnal nem fizethetnének, az orgona árának fele részéért két évig kamat nélkül elvárom.

3) Oly orgonák kijavításáért járó díjakkal, melyek új anyagokat nem kívánnak, 2-3 évi utánfizetés mellett, olyan reparatiókért pedig, melyek új anyagokat, pl. fuvót, sípokat, vagy előjátékra való változtatást kívánnak a munka bevégezésékor az egész összeg harmadrészét, a más két rész pedig, két éven át kamat nélkül elvárom.

4) Új orgonáimat a helyszínére saját költségemen a kifogadott árban szállítom el; s minden orgonámat, kivére az erőszakosan történt romlásokat, öt évig saját költségemen javítom. Az orgona készíttetés tárgyában velem értekezni kívánó me-

gyéktől és lelkesz uraktól, bérmentelen levelet is elfogadok. Továbbá az orgona készíttetésére vagy javítására véget, bárhová saját költségemen elmegyek.

Műveim jóságáról eléggé tanuskodik az, hogy ezen pályára 1850-ben léptem, s 1856-ban Erdélybe hívtam a csik-somlyói orgona fölállítására.

És föllepésem óta Magyarhonban 10, Erdélyben 50, Moldovában 2; összesen tehát 62 új orgonát, ezen kívül több koronákat, oltárakat, szószékeket és egyéb templomi ékeket készíttettem, melyek közkedvességben részesülnek. Tovább:

Nálam jelenleg található 1-ór egy hat változatú hátul játszóható tökéletesen ki-javított, és 2-ór egy ugyan csak hatváltozatú előjátékható merőben új orgona eladó; melyeknek árát két év idő alatt fizetendő részletekben is elfogadom.

Bátor vagyok azért, az erdélyi, moldovai és oláhországi minden vallásfelekezeti egyházakat és ns. lelkesz urakat szívesen fölkerini, hogy méltóztassanak ezen előnyös orgona készíttetési vállalkozásomat nagybecsű figyelmükbe venni s pártolni. Kézdi-Vásárhelyt, márczius 24-én, 1867.

Kolonits István, orgona művész.

ÉRTESITES.

(18) (14-*)
Miután az urbéri és tizedkárptólai utalványokra adandó obligációkat csupán Nagy-Szebenben lehet kivenni, — s ez okon vagy a költséges odautazás, vagy pedig megbízásuk útján elintézés esetében a leszámítás kiküldetelhet, — ez okon alórt egész tisztelettel jelentem a t. cz. birtokos uraknak, hogy a **bécsi napi cursuson alól egy százalékkal** kifizetem az utalványokat, — a kész obligációkat pedig egy százalékon alól is veszem, s ezek realisátását **levél útján is elintézem**. Mindenféle **couponokat teljes értékükben**, s minden levonás nélkül fizetek. Kelt Kolozsvárt, január 10-én, 1867.

EISENBERGER LIPÓT.

(374) (10-12)

Hirdetés!

Féláron jótállás mellett valódi hamisítatlan vászonbóli és igazrűfös összes vásznak, lenszekendők, törülköző kendők és asztalnemük végkép eladatnak

Bécsben város Tuchlauben Nro. 11.

vászon gyáraktárban.

1 tuczet fehér lenszekendő 2 frt, 2 frt 1/2 és 2 frt 80 kr.	legfinomabb.
1 „ igen finom rumburgi kendők 3 frt, 3 frt 60, 4 1/2 frt.	
1 „ len battiszt kendők 4 frt, 4 1/2, egész 6 frt.	
1 „ len zsekendők, sávós 4 1/2, 5 frt, 7 frt.	
1 „ len damast kendők 6 frt, 7 frt, 8 frt.	
1 „ hat személyre való len asztal terítők 5 frt, 5 1/2, 6 frt.	
1 „ damast „ „ 7 1/2, 9 frt.	
1 „ tizenkét személyre való asztalterítők 8 1/2, 9 frt, 12 frt.	
1 „ atlas damast „ „ 15 frt, 20 frt.	legfinomabb.
1 „ Léntörülköző kendő rófe 25, 30, 35 „ 45 kr.	
1 darab 30 rőfös dolgozatlan házivászon 8 frt, 9 1/2 frt.	
1 „ fehér czérna vászon 10, 12, 14 frt.	
1 „ „ szíles rumburgi vászon 12 — 15 frt.	
1 „ 48 rőfös 1/2 szíles szőttos vászon 18 frt, 20 frt.	
1 „ 50 rőfös 1/2 szíles finom szőttos 22, 24, 28 frt.	
1 „ 60 rőfös kézzel szőttos 28, 30, 35 frt.	
1 „ rumburgi battiszt szőttos 80 fr helyett 40 frt.	
1 tuczet vászon-sávós asztalkendő csak 4, 4 1/2, 5 frt.	
1 „ finom damast asztalkendő csak 6, 7 frt.	
1 „ Péri vászon ingek - 1 frt 50, 2 frt 50, 3 frt 50, 4 frt 80.	
1 „ Finom férfi vászon ingek 3 frt, 3 1/2, 4 1/2 frt legfinomabb.	
1 „ Kész vászon lábraváló 1 frt 20, 1 frt 50, 1 frt 80 kr. 2 frt.	
1 „ Új állású vászon női ingek 1 frt 80. 2 1/2, 3, 3 1/2 frt.	
1 „ Stikkolt női vászon ingek 3 1/2, 4 egész 4 1/2 frt legfinomabb.	
1 „ Péri flannel ingek, vagy nadragok legutányosabak minden színben 3 frt, 3 1/2, 4, 4 1/2.	
1 „ Ingek melyek nem találak visszavetnek.	
Megrendelések csekély felülfizetés mellett minden helyre pontosan küldetnek.	

Czimezve: Louis Modern's Central-Depot in Wien, Stadt, Tuchlauben Nr. 11.

(139)

Haszenber.

Radnóthn a gróf Bethlen Camilló ur tulajdonában levő négy országos-vásár (Július, november, január és április) vámo-lási joga és a vásártérnyi keresmaórlatá-si jog egy évre haszenberbe kiadó. Érte-kezhetni e tárgyban szóval, vagy bérmen-tett levélben radnóthi gazdatiszt Mar-kos Ferenczezel.

(362) (10-10)

Dr. PATTISON

Köszvényváltaja

azonnal enyhíti és gyorsan gyógyít minden-nemű KÖSZVÉNYT, RHEUMÁT, arcz, mell, nyak és fogfájalmakat, fő, kéz és térdköszvényt, gyomor és altest fájda-lmakat stb. 50 kr. és 1 frtos csomagokban található

ENGEL JÓZSEF, gyógyszerész-nél.

(147) (2-3)
HUSVÉTI PIROSTÓJÁSOK!
Alórt egész tisztelettel jelentem a nagyérdemű közönségnek, hogy a **czukrá-szati husvét ajándék tárgyam** megérkeztek, köztük a legszebb husvét-i tojások, gyümölcsök és virág alakok, úgy szántalan más csinos ajándék tárgyak, melyek a legnagyobb váratásnak és olesó árakban kaphatók, s vidéki megrendeléseket azonnal teljesítek.
Az eddig csak délelőtti készített friss almás bélos és iróttészatából jö-vő czukrászatomban delután is friss süten lesz kapható.
Végre jelentem, hogy a husvét-i innepekre mindentelén sitemény és ka-lács megrendeléseket elfogadok, s május elsőjéitől kezdve napoként fa gylait és hídge kávé lesz kapható a legkíméletlőbb minőségben.
Teljes tisztelettel
Taufert János
czukrász.